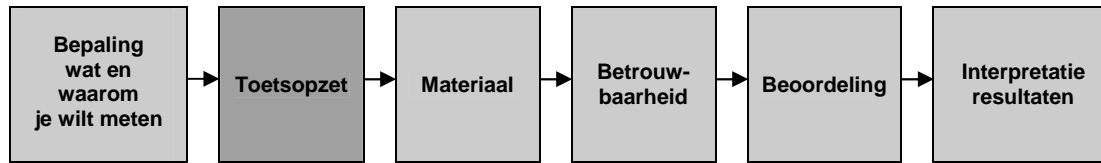

TOETSTIP 3 MEI 2006

TIP 3: TWEE IN ÉÉN: HOE ONTWIKKEL IK EEN TOETS DIE EEN POSITIEVE INVLOED OP HET LEERPROCES VAN DE STUDENT IN DE HAND WERKT? EN HOE MAAK IK DIE TOETS EFFICIËNTER?

Bij het ontwikkelen van een toetstaak is het belangrijk om de validiteit en betrouwbaarheid van een taak na te gaan en te optimaliseren. Daarnaast is er een derde belangrijk toetsprincipe waarmee rekening moet worden gehouden, namelijk het *backwash*-effect.

In deze ToetsTip gaan we dieper in op dit principe. We leggen eerst uit wat onder *backwash*-effect begrepen wordt. Vervolgens geven we een aantal tips die verduidelijken hoe u zoveel mogelijk een positief *backwash*-effect kunt bereiken. Aan het einde van de ToetsTip gaan we in op efficiëntie, het laatste in het rijtje van algemene toetsprincipes.

1 BACKWASH

1.1 Wat is 'backwash'?

De wijze van examinering heeft een grote invloed op de ontwikkeling van schoolboeken, lesmateriaal, de accenten die docenten leggen in hun dagelijkse lespraktijk én de manier waarop studenten zich voorbereiden op een examen. Dat wordt het *backwash*-effect genoemd. Het effect kan positief of negatief zijn. Hoe meer de aard van de onderwijsaanpak en -taken en toetsen bij elkaar aansluiten, hoe positiever dat door de studenten ervaren wordt. De studenten krijgen dan namelijk de bevestiging dat datgene waaraan tijdens de les wordt gewerkt, ook effectief wordt getoetst. Als dat niet het geval zou zijn, dan kan dat nadelig zijn voor hun motivatie. De docent van zijn/haar kant kan positief bijdragen aan het leerproces door de leerstof en werkvormen af te stemmen op wat een student in het examen moet kunnen. Er is een constante wisselwerking nodig tussen de manier van toetsen en de inhoud van het onderwijs.

Hieronder worden twee voorbeelden gegeven van toetsonderdelen die elk een andere manier van onderwijzen veronderstellen.

OPDRACHT 1

- Neem de twee toetsvoorbeelden op de volgende bladzijde door.
- Op welke manier zult u lesgeven als u weet dat studenten moeten slagen voor deze toetsen?

VOORBEELD 1 (door de kandidaat ingevuld toetsblad)

A1 --> A2. Lees de vraag en maak het juiste vakje zwart.

1. Wim en Katrien in Gent.	☐ woon	☐ woont	☒ wonen
2. Schrijven doe je tafel.	☒ op	☐ aan	☐ in
3. Oostende is een	☐ gemeente	☒ stad	☐ land
4. Anke een kat.	☐ hebben	☒ is	☐ heeft
5. Een confituur.	☐ pak	☒ blik	☐ pot
6. je uit Turkije?	☐ komt	☒ kom	☐ komen
7. De vader van mijn vrouw is mijn...	☐ grootvader	☐ schoonvader	☒ oom
8. Je collega is ziek. Wat zeg je?	☐ Proficiat!	☒ Sterkte!	☐ Gezondheid!
9. Je gaat eten. Wat zeg je?...	☐ Droom zoet!	☐ Smakelijk	☒ Gefeliciteerd

VOORBEELD 2 (toetsformat)

TOETSTAAK 39: ONGEVAL

- Vaardigheid: spreken
- Doelstelling: de cursist kan in een gesprekssituatie op beschrijvend niveau zijn beleving (d.i. wensen, noden en gevoelens) verwoorden en **vragen naar de beleving van zijn gesprekspartner.**
- Verwerkingsniveau: beschrijvend.
- Context: openbaar en privé-vervoer.
- Publiek: onbekende taalgebruiker.

1. Materiaal nodig voor deze toetstaak

- Voor elke cursist een toetsblad.
- Voor uzelf:
 - een kopie van het toetsblad
 - een cassetterecorder om het gesprek op te nemen

2. Het afnemen van de toetstaak

2.1. Het introductiegesprek

U kunt deze toets best beginnen met een kort gesprekje over ongevallen. Het is belangrijk voor het goede verloop van de toetstaak dat de cursist even kan praten zonder dat hij daarop beoordeeld wordt. U vraagt de cursist te kijken naar de tekening op zijn toetsblad over een ongeval. Daarna kunt u de volgende vragen stellen: Heeft de cursist al eens zoiets meegemaakt? Wat is er toen gebeurd? Is hij al eens getuige geweest van een ongeval? Wat heeft hij toen gedaan?

2.2 Mondelinge instructies voor de cursisten

Na het introducerend gesprek geeft u de cursist de volgende instructie: 'Kijk naar de tekening op je toetsblad. We gaan dit spelen. Ik ben de fietser, ik heb een ongeval. Ik heb pijn aan mijn been. Je hebt alles gezien en bent ongerust. Je maakt je zorgen over mij. Je komt naar mij en stelt vragen. Stel drie vragen. Je mag de woorden bij de tekening op je toetsblad gebruiken. Je mag nu beginnen. Veel succes!!!'

De manier waarop het onderwijs in de lespraktijk vorm zal krijgen, zal voor beide voorbeelden heel anders zijn.

Om op de eerste toets goed te scoren, heb je vooral kennis van taalelementen nodig. Ook al stellen de docent en de studenten zich als doel om taalvaardigheid te verwerven, toch zal men al gauw focussen op de taalkennis nodig om op dergelijke toetsen te scoren. Taalvaardigheid wordt hier op een indirecte manier getoetst.

In de tweede toets wordt spreekvaardigheid op een heel directe manier getoetst, waardoor er een positief *backwash*-effect ontstaat wat betreft het gebruik van taal. Om te kunnen slagen op deze toetstaak, moet de student aantonen dat hij taal kan gebruiken. Door reeds in klas vertrouwd gemaakt te worden met deze werkvorm, leert men op een geïntegreerde manier om te gaan met taal in al haar aspecten. Een student zal bijvoorbeeld minder geneigd zijn alleen woordenlijstjes of werkwoordvervoegingen uit het hoofd te leren.

Er is een duidelijke relatie tussen leren en toetsen. Als het de bedoeling is dat leerlingen kenniselementen leren, moet het leren van kenniselementen getoetst worden (bijvoorbeeld bij diagnostisch toetsen). Als leerlingen weten dat vooral kenniselementen getoetst zullen worden - ongeacht het gekozen onderwijskundige paradigma - dan zullen zij vooral ook de kenniselementen leren. Zo heeft elke toets steeds een bepaald effect op het leerproces.

1.2 Tips om tot een positief *backwash*-effect te komen wat betreft taalvaardigheid

- Zorg ervoor dat u een evenwichtig en representatief staal neemt van alle onderwijsdoelstellingen.
Niet: Slechts hier en daar een onderdeel uit de leerstof pikken dat makkelijk te toetsen is
- Zorg dat u voldoende gewicht toekent in de score aan de belangrijkste onderwijsdoelstellingen
Niet: Details oplazen.
- Zorg ervoor dat de toetsvragen de vaardigheden meten die u wilt toetsen.
Niet: Enkel vragen om de vervoegingen op te dreunen terwijl u wilt dat iemand in een gesprek de juiste werkwoordstijden hanteert.
- Zorg ervoor dat u - afhankelijk van de te toetsen leerstof, de groepsgrootte enz. - varieert in soort toetsvragen (mix van open en gesloten).
Niet: Slechts gebruik maken van 1 soort toetsvragen (bv. enkel multiple choice vragen)

Het doel is om te komen tot een evenwichtige toets die representatief is voor het volledige curriculum en de onderwijsdoelen die studenten moeten beheersen. Een representatieve toets zal studenten aanzetten om breed te kijken naar taalvaardigheid en zich ook in die zin voor te bereiden.

2 EFFICIËNTIE

2.1 Hoe maak ik mijn toets efficiënt?

Toetsen is geen doel op zich. Dus niet 'toetsen om te toetsen'. Het is belangrijk dat u als docent niet té veel kostbare onderwijstijd steekt in het afnemen van toetsen. Het is beter om enkele goed uitgewerkte toetsen te gebruiken dan vele wegwerptoetsjes. Bij toetsen komen er nogal wat praktische zaken kijken: het ontwikkelen van de toets, tijd voor de afname, het verbeterwerk, het interpreteren en eventueel bespreken van de resultaten..., dat alles nog afhankelijk van de groepsgrootte.

Een toets op een efficiënte manier inzetten, betekent dat u in zo kort mogelijke tijd, zoveel mogelijk informatie over de taalvaardigheid van uw cursisten verzamelt en dat de toets praktisch in gebruik is. Het is dus van belang dat een toets efficiënt en economisch wordt opgezet. Natuurlijk mag dit geen afbreuk doen aan andere principes van goede toetsing zoals validiteit en betrouwbaarheid. Maar dat is niet altijd een gemakkelijke evenwichtsoefening.

Hieronder vindt u een voorbeeld van een toetsonderdeel uit een examen dat in korte tijd afgenomen moet kunnen worden bij grote groepen studenten.

VOORBEELD antwoordblad luister-spreekopdracht

Naam:

1. *Wat zeg jij?*

- Ongeveer een week.
- Ja dokter, hier net boven mijn knie.
- Dat zit op mijn hoofd.
- Ik heb erge pijn.
- In mijn been.

2. *Wat zeg jij?*

- Ja dokter, hier net boven mijn knie.
- In mijn been.
- Ongeveer een week.
- Vorig jaar.
- Drie keer per dag.
- Tijdens het lopen.
- Ik heb erge pijn.

3. *Wat doe jij?*

0	0	0	0	0

De keuze voor een bepaald format houdt een aantal consequenties in. Er kan spanning ontstaan tussen efficiëntie en andere toetsprincipes.

Omwille van de efficiëntie heeft men in bovenstaande taak gekozen om de antwoorden bij deze luister-spreekopdracht op te nemen als een multiple choice test. Deze manier van antwoorden en verbeteren verhoogt sterk de betrouwbaarheid van de resultaten. Op dat punt bestaat dus geen spanning tussen efficiëntie en het toetsprincipe 'betrouwbaarheid'.

Maar er bestaat wel een spanning met het principe 'validiteit'. De validiteit zou groter zijn als men de studenten mondeling zou laten reageren op de vragen van de dokter (eventueel opnemen op cassette). Maar dat zou dan betekenen dat het geen snel en breed inzetbare niveautest meer zou zijn.

Het is belangrijk dat een examen realistisch is opgezet. De afname en organisatie van het examen moeten haalbaar zijn voor de onderwijsinstelling én de studenten.

2.2 Enkele tips om efficiënter te toetsen

Op het vlak van ontwikkeling

- Ontwikkel toetsen - in de mate van het mogelijke - samen met collega's.
- Stel toetsen bij na het uitproberen en gebruik goede toetsen opnieuw.

Op het vlak van de afname

- *Kies voor de meest efficiënte werkvorm*

Omdat het efficiënt inzetten van een toets de validiteit en de betrouwbaarheid van uw toets kan verminderen, is het belangrijk te kiezen voor de werkvorm die rekening houdt met deze drie toetsprincipes. Bij spreektaken waarbij u de prestaties van 45 cursisten moet beoordelen, kunt u er bijvoorbeeld voor kiezen de cursisten per twee met elkaar een gesprek te laten voeren. Op die manier kunt u in kortere tijd meer cursisten beoordelen, meten wat u wilt meten en de objectiviteit van uw beoordeling vergroten doordat u nu enkel de functie van beoordelaar op zich neemt en niet ook die van gesprekspartner.

- *Stel een goede en realistische tijdsplanning op.*

Hou rekening met de tijd nodig voor de afname, het verbeterwerk, het interpreteren en eventueel bespreken van de resultaten, de groepsgrootte.

U kunt ook met collega's afspreken om gelijktijdig verschillende studenten te evalueren.

- *Ook tijdens de les kan er plaats zijn voor evaluatie*

Bijvoorbeeld, via observatie, zelfevaluatie door de student, studenten die elkaar evalueren. In de volgende ToetsTip meer over bovenstaande vormen van brede evaluatie.

OPDRACHT 2

- Kies één of meerdere toetsen die u in uw klas gebruikt.
- Ga na in welke mate de toetsen efficiënt zijn.
- U kunt hierbij gebruik maken van de volgende hulpvragen:
 - wat wilt u meten met uw toets?
 - hoeveel tijd neemt de toets in beslag?
 - welke ingrepen kunt u doen waardoor de toets efficiënter kan worden afgenomen?
(Bijvoorbeeld, in werkvormen, tijd, werkverdeling)

U kunt uw uitwerking van deze opdracht naar ons doorsturen voor feedback. Wanneer u vragen hebt over dit onderwerp, kunt u deze natuurlijk ook altijd aan ons stellen. Onze contactgegevens staan onder aan deze ToetsTip.

TOETSTIP 4 SEPTEMBER 2006

In de volgende ToetsTip geven we meer informatie over breed evalueren.

Vragen, opmerkingen en suggesties

Opmerkingen over ToetsTip 3:

Suggesties voor volgende ToetsTips:

Inhoudelijke opmerkingen over evaluatie in het algemeen:

Praktische bemerkingen over de ToetsTip:

Voor vragen & reacties één adres:

het CNaVT-secretariaat

Certificaat Nederlands als Vreemde Taal
Blijde-Inkomststraat 7
B-3000 Leuven
België
0032 (0) 16 53 55 16

cnavt@arts.kuleuven.be